

Згідно з постановою Ради Міністрів України № 343 від 12 квітня 1957 року у Тернополі був відкритий медичний інститут. У 2012 році цей навчальний заклад, нині Державний вищий навчальний заклад «Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України» святкує 55 років з дня заснування

ІСТОРІЯ КАФЕДРИ ПЕДІАТРІЇ ФАКУЛЬТЕТУ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

Кафедра педіатрії факультету післядипломної освіти створена у серпні 1979 року. Клінічною базою кафедри є Тернопільська міська комунальна дитяча лікарня. Сьогодні педагогічний колектив кафедри налічує: 1 професор, 3 доценти, кандидати мед. наук – Боярчук Оксана Романівна, Сагаль Ірина Романівна, Рогальський Ігор Олегович та 2 асистенти, кандидати мед. наук – Гаріян Тетяна Вікторівна (навчалась в очній аспірантурі на кафедрі), Дутчак Ольга Михайлівна (навчалась в клінічній ординатурі на нашій кафедрі та згодом успішно захистила кандидатську дисертацію).

3 грудня 2001 року кафедрою завідує д. мед. наук, професор Наталя Василівна Банадига (в 1988 році закінчила Тернопільський державний медичний інститут). У 1993 році захистила кандидатську дисертацію на тему «Клінічне значення та корекція синдрому ендогенної інтоксикації при бронхіальній

астмі у дітей». Працювала асистентом, доцентом, професором кафедри педіатрії медичного факультету (1993–2001 роки). Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук на тему «Клініко-патогенетичні аспекти хронічних та рецидивуючих неспецифічних бронхолегеневих захворювань у дитячому віці та їх лікування» була захищена у 1999 році. Вона є автором та співавтором понад 340 наукових праць, серед яких 7 навчальних посібників, 3 монографії, підготувала 4 деклараційних патенти, 14 рапортів, 4 інформаційні листи. Під її керівництвом захищено 5 кандидатських дисертацій, підготувала 2 магістрів медицини; здійснює керівництво над виконанням 3 дисертаційних робіт (1 докторської та 2 кандидатських).

Проф. Н. В. Банадига приймає активну участь в роботі двох Спеціалізованих вчених рад із захисту докторських (Д 26.553.01 ДУ ІПАГ НАМН України) та кандидатських (К 58.601.02 ТДМУ) дисертацій. У 2011 році створений Тернопільський обласний осередок Асоціації педіатрів-гастроентерологів та нутриціологів, який очолила Наталя Василівна.

Професор Банадига Н. В. у 2010 році занесена до книги «Науковці України – еліта держави».

Впродовж останніх років в аспірантурі навчались: Т.В. Томашівська, Я.В. Рогальська (з 2011р.). На ка-

федрі навчалася в клінічній ординатурі О.Б. Довгань, продовжує навчання Г.В. Продосевич. Лаборантом кафедри продовжує працювати Жук Ольга Федорівна.

Колектив кафедри педіатрії ФПО (2011 рік).

Професорсько-викладацький склад кафедри постійно працює над пошуком нових та вдосконаленням існуючих форм навчання. На кафедрі проходять навчання лікарі-інтерни з фаху «Педіатрія», проводяться передатестаційні цикли для лікарів-курсантів з фахів «Педіатрія», «Неонатологія». За останні 2 роки проведено 7 циклів тематичного удосконалення «Актуальні питання дитячої пульмонології та алергології» та «Актуальні питання дитячої гастроентерології», на яких пройшли навчання 75 лікарів-курсантів. Цикли тематичного вдосконалення користуються великим інтересом у практичних лікарів різних спеціальностей (педіатри, сімейні лікарі, алергологи, лікарі підліткової служби, організатори охорони здоров'я) не лише нашої області, але й сусідньої – Закарпатської області. До 2009 року на кафедрі проходили навчання з циклу «Педіатрія» лікарі-інтерни з фаху «Загальна практика-сімейна медицина» та лікарі-курсанти передатестаційних циклів та циклу спеціалізації з даної спеціальності. Крім того на кафедрі займаються лікарі-інтерни та лікарі-курсанти передатестаційних циклів та циклу спеціалізації «Медицина невідкладних станів», цикл «Невідкладні стани у дітей», лікарі-інтерни акушер-гінекологи, цикл «Неонатологія» та лікарі-інтерни інших спеціальностей з циклу «Невідкладні стани у дітей».

В процесі навчання інтернів і курсантів використовуються комп'ютерні програми у режимах тренінгу та атестації, академічний фонд компакт-дисків з фаху «Педіатрія». Наявна Інтернет-мережа на кафедрі дозволяє впроваджувати нові форми самопідготовки. На кафедрі впроваджені різні форми проведення семінарських занять для лікарів-інтернів та лікарів-курсантів: семінари-дискусії, семінари-конференції, семінари у вигляді рольових ігор, на яких широко впроваджується інтерактивна форма навчання, що збільшує інтерес слухачів та покращує ефективність навчання.

Останні роки проводяться презентації клінічних випадків рідкісної та типової патології у дітей, які готують та доповідають лікарі-інтерни, що оптимізує їх самостійне навчання, дає змогу глибше вивчити та представити дану патологію, визначити правильну діагностичну та лікувальну тактику в кожному окремому випадку, враховуючи передові світові дані відповідно до засад доказової медицини. Лікарі-інтерни з фаху «Педіатрія» за останні роки стабільно показують високі результати при здачі ліцензійного іспиту «Крок 3» в межах від 73,8 до 88,5 %, причому з першої спроби.

Лікарі-інтерни з фаху «Педіатрія» проходять тематичне тестування.

За останні 5 років створено веб-сайт кафедри, який наповнений робочими програмами, методичними розробками, презентаціями лекцій і матеріалами підготовки до лекцій та практичних занять. Матеріали на сторінках постійно поновлюються. В 2010 році створено сторінку «На допомогу курсанту», на якій лікарі-курсанти можуть ознайомитися з історією кафедри, навчально-виробничими планами кафедри та всією необхідною документацією при оформленні на ПАЦ, що значно полегшує підготовку і планування курсів.

Доценти кафедри працюють в методичному кутку.

За 2007–2012 роки прочитано 34 нові лекції. Постійно оновлюються робочі програми для лікарів-інтернів та лікарів-курсантів з фаху «Педіатрія» та

інших суміжних спеціальностей. За останні 5 років підготовлено та затверджено 11 нових робочих програм.

Досвід підготовки лікарів-інтернів та курсантів воочевидь демонструє потребу постійного удосконалення та доповнення навчально-методичної літератури, яка постійно видається колективом кафедри. Зокрема, так був створений компакт-диск «Актуальні питання педіатрії в практиці сімейного лікаря» (Н.В. Банадига, І.О. Рогальський, О.М. Дутчак). В 2008 році виданий навчальний посібник з грифом центральної методичної комісії МОЗ України за редакцією проф. Банадиги Н. В. «Педіатрія в практиці сімейного лікаря», цикл лекцій «Ріст і розвиток людини» проф. Слободян Л.М., проф. Банадига Н.В. «Маленький довідник педіатра».

В 2010 році вийшла з друку монографія проф. Банадиги Н.В. «Бронхіти у дітей». В рамках швейцарсько-української програми «Здоров'я матері та дитини» проф. Банадига Н.В. приймала участь в підготовці розділу до навчального посібника для викладачів з проведення ТУ для лікарів з фаху «Загальна практика – сімейна медицина».

За роки існування кафедри колективом підготовлено 5807 лікарів-курсантів та 1319 лікарів-інтернів, які працюють на теренах України і за її межами.

Сфера наукових інтересів колективу кафедри – проблеми поширеної соматичної та atopічної патології у дітей, що суттєво погіршують якість життя пацієнта. Проблеми раціонального вигодовування дітей раннього віку: здорових, з групи ризику, із функціональними розладами травлення та окремими видами патології. З цією метою поглиблено вивчаються питання ролі особливостей розвитку дитини в ранньому віці і реалізації надалі алергічної патології. З позицій запобігання маніфестації atopічного маршу вивчаються фактори пренатальної сенсibilізації, характеру вигодовування, догляду за малюками в ранньому віці. Саме тому, проводяться дослідження маркерів ранньої специфічної сенсibilізації дітей, особливостей системної та місцевої імунної відповіді, порушень окремих ланок гомеостазу, що в цілому вирізняють час появи та тяжкість перебігу atopічного дерматиту і бронхіальної астми. Патогенетичні механізми формування бронхолегеневих, алергічних захворювань (бронхіальної астми, atopічного дерматиту) у дітей, розробка нових методів лікування та профілактики. Проблема гострої ревматичної лихоманки та ревматичної хвороби серця у дітей: сучасні тенденції та засоби вдосконаленого лікувально-профілактичного комплексу.

Основні наукові здобутки кафедри. Обґрунтована необхідність індивідуального диференційованого підходу до вибору схеми лікування з урахуванням провідних етіопатогенетичних чинників, особливостей перебігу захворювання, фонових станів у дітей із поширеною соматичною патологією.

Встановлений вплив пренатальної сенсibilізації новонародженого на розвиток харчової алергії, atopічного дерматиту в наступному у дитини, доведена роль в т. ч. інгаляційних алергенів у реалізації системної atopії у дітей із високим ризиком; розроблені та запропоновані заходи вторинної профілактики atopічного дерматиту.

Ефективний контроль за перебігом бронхіальної астми може бути досягнений за умови проведення базисної протизапальної терапії у поєднанні із тривалою бронходилататорною (у випадку персистуючого перебігу), із обов'язковим урахуванням супутньої патології, вікових особливостей функціонального стану внутрішніх органів, і насамперед – імунної системи; налагодження співпраці з пацієнтом, систематичності реабілітаційних заходів. Для оцінки повного контролю над бронхіальною астмою в педіатричній практиці інформативним, ефективним і зручним у застосуванні є використання АСТ-тесту. Забезпечення ступінчатого та етапного принципів лікування бронхіальної астми суттєво підвищують якість життя хворої дитини, покращують її адаптацію, зменшують частоту тяжкого, неконтрольованого перебігу.

Проф. Н.Банадига доповідає на конференції, присвяченій вирішеним та невирішеним питанням бронхіальної астми (2011 р.).

Поглиблене вивчення структури етіологічних чинників та окремих патогенетичних ланок пневмоній у дітей раннього віку послужило вдосконаленню існуючих лікувальних підходів, підвищило ефективність терапії та адекватність реабілітаційних заходів. Зокрема, патогенетично обґрунтовано доцільність застосування в дітей раннього віку, що перенесли гостру пневмонію, рослинних імуномодуляторів на етапі видужання, ефективність чого відстежена в катамнезі.

Вперше був виявлений взаємозв'язок між станом зовнішньосекреторної функції підшлункової залози та активністю маркерів запалення у пацієнтів із хронічною патологією гастродуоденальної та гепатобілярної зони; на підставі чого запропонований диференційно-діагностичний алгоритм, який вдосконалив верифікацію, підвищив своєчасність постановки діагнозу панкреатиту і панкреатопатії. Розроблений діагностичний алгоритм порушень зовнішньосекреторної функції підшлункової залози на донозологічному етапі, що забезпечує потребу ранньої цілеспрямованої корекції з метою профілактики панкреатичної екзокринної недостатності. Патогенетично обґрунтована та доведена ефективність корекції порушень зовнішньо-секреторної функції підшлункової залози, що виникають ще на донозологічному етапі у дітей з патологією органів травлення.

Досліджено роль цитомегаловірусу, герпесвірусу та вірусу Епштейна–Барр, активності цитокінового кас-

каду у клінічному перебігу ревматичних захворювань; визначені несприятливі фактори перебігу гострої ревматичної лихоманки, фактори ризику розвитку ревматичної хвороби серця у дітей. Запропонований та апробований модифікований комплекс профілактично-оздоровчих міроприємств дітям – реконвалесценткам гострої ревматичної лихоманки.

Результати наукових досліджень мають конкретне спрямування на впровадження в практику лікувально-профілактичних закладів. А саме, за останні 5 років три заявки були прийняті в Галузевий реєстр нововведень: «Застосування лініменту циклоферону у складі місцевої терапії атопічного дерматиту у дітей» (Банадига Н.В., Гаріян Т.В.); «Застосування індукторів ендогенного інтерферону (циклоферону) у комплексній терапії позагоспітальної пневмонії у дітей» (Банадига Н.В., Томашівська Т.В.); «Метод ранньої діагностики порушень зовнішньосекреторної функції підшлункової залози у дітей із патологією травної системи» (Банадига Н.В., Дутчак О.М.).

За цей період під керівництвом проф. Н.В. Банадиги захищені 3 кандидатських дисертації (Т.В. Гаріян, О.М. Дутчак, Т.В. Томашівська), виконується 1 докторська дисертація, опубліковано близько 145 наукових робіт, з них 1 монографія, 1 довідник, 2 посібники, отримано 3 патенти, 7 раціоналізаторських пропозицій, 1 інформаційний лист, 3 нововведення в галузевий реєстр МОЗ України.

Проф. Н.В. Банадига із академіками НАМН України О.М. Лук'яною та Ю.Г. Антипкіним під час роботи спецради.

Колективом кафедри проведено 5 науково-практичних конференцій різного рівня, на яких обговорювались актуальні питання педіатрії, виступали провідні фахівці України. Приємно відзначити, що кожного разу проходила продуктивна наукова дискусія, презентації нових видань кафедри (посібників, лекцій, монографій). Науково-практичні конференції, які прово-

Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю «Проблемні питання патології у дітей та підлітків» (2008 р.).

дять колектив кафедри вже стали традиційними та користуються підвищеною увагою педіатрів не лише нашої області.

Міжобласна науково-практична конференція «Проблемні питання патології у дітей» за участю провідних фахівців України (2009 р.).

Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю «Сучасний погляд на взаємозв'язок харчування та здоров'я дитини» (2009 р.).

Регіональна науково-практична конференція «Проблемні питання патології у дітей» (2010 р.).

Реєстрова Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю «Сучасні напрямки діагностики та лікування дітей з ендокринною патологією» (2011 р.).

Викладачі кафедри активно беруть участь також у науково-практичних конференціях, з'їздах, конгресах, симпозіумах України та за кордоном, зроблено більше 100 доповідей, з них –16 на міжнародних форумах.

Впродовж останніх 8-ми років активно працює студентський науковий гурток, члени якого активно займаються науково-дослідницькою роботою, готують публікації, виступають на наукових форумах. Власне виступи студентів – гуртківців високо оцінені, зокрема у 2007 нагороджені –дипломом I ступеня; у 2008 році – дипломом I ступеня, 2009 році – дипломом II ступеня.

Члени української делегації 3-го Конгресу Європейської Академії Педіатричних Наук (м. Копенгаген, Данія, 2010 р.).

Лікувально-консультативна робота співробітників кафедри складається з роботи в базових відділеннях Тернопільської міської дитячої комунальної лікарні та міської дитячої поліклініки. Завідувач кафедри і доценти проводять обходи у відділеннях лікарні, консультують тяжких хворих, забезпечують планові консультативні прийоми в міській дитячій поліклініці, що дає можливість практичним лікарям щоденно протя-

Проф. Н.В.Банадига із проф. О.К.Нетребенко (Москва) та О.О.Корнієнко (Санкт-Петербург) під час Конгресу педіатрів Росії.

гом року консультувати дітей. Асистенти у закріплених відділеннях ведуть хворих, при необхідності здійснюють поточну консультативну роботу.

За останні 5 років працівниками кафедри проліковано 1295 хворих. Проконсультовано в стаціонарних відділеннях – 21654, в поліклініці – 2572 хворих.

Під час клінічного обходу.

Під час епідемії грипу у 2009–2010 роках викладачі кафедри в складі консультативних бригад виїжджали в райони області, приймали участь в круглодобових чергуваннях «гарячої лінії».

З метою надання консультативної допомоги в практичній лікарській діяльності працівники кафедри взяли шефство над 8 молодими спеціалістами. Під час виїздів у навчально-практичні центри первинної медико-санітарної допомоги викладачі кафедри здійснюють контроль за роботою чергових бригад, проводять консультативні прийоми.

Співробітники кафедри приймають участь в організації переривчастих курсів для лікарів-педіатрів, нео-

натологів, сімейних лікарів міста та області, проводять клінічні, патологоанатомічні конференції, здійснюють рецензування медичної документації хворих, які померли, проводять рецензування самозвітів лікарів.

Наукові здобутки кафедри постійно впроваджуються в клінічну практику базової клініки та дитячі лікувальні заклади різних областей України. У 2011 році виданий інформаційний лист «Сучасна діагностика і корекція функціональних порушень зовнішньо-секреторної функції підшлункової залози у дітей на тлі хронічної патології органів травлення» (автор – Банадига Н.В.).

З метою підвищення свого фахового рівня доценти: Сагаль І.Р., Боярчук О.Р., Рогальський І.О. пройшли стажування в клініках Австрії і Франції. Колектив кафедри співпрацює з обласним управлінням охорони здоров'я Тернопільської, Рівненської, Закарпатської областей. Запроваджені виїзди в райони, зокрема проф. Н.В. Банадига під час таких поїздок читала лекції з актуальних питань педіатрії, консультувала тяжких та складних в діагностичному плані хворих, що знаходились на стаціонарному чи амбулаторному лікуванні. Професор Банадига Н.В. є членом координаційної ради при міському управлінні охорони здоров'я, членом КЕК та атестаційної комісії обласного управління охорони здоров'я; систематично проводиться поглиблений аналіз летальних випадків, якості надання медичної допомоги дітям міста і області.

Перспективи подальшого розвитку кафедри.

Триватиме робота з проведення та розширення тематики циклів тематичного удосконалення лікарів в рамках безперервного професійного розвитку фахівця, запровадити дистанційну форму навчання лікарів-педіатрів. Як одну із форм дистанційного навчання запровадити публікації в університетських науково-практичних журналах серії тематичних семінарів із наступним проведенням тестового контролю. Для оптимізації навчання лікарів-інтернів запровадити циклову систему навчання відповідно до робочої програми. Створити архів презентацій клінічних випадків рідкісної та типової патології у дітей для подальшого використання у навчальному процесі.

Продовжити наукові пошуки ефективних методів первинної та вторинної профілактики алергічних захворювань (бронхіальної астми, atopічного дерматиту), вдосконалення комплексу лікувальних заходів з метою досягнення контролю над перебігом бронхіальної астми.

Продовжувати вивчення провідних механізмів виникнення, прогресування поширених соматичних захворювань у дітей, розробити критерії ефективності ведення даної категорії пацієнтів та оптимізувати обсяг реабілітаційних заходів.

Запровадити імунно-генетичні методи дослідження маркерів алергії, розробити діагностичні та прогностичні критерії ранньої маніфестації та неблагоприємного перебігу atopічної патології у дітей, що дасть змогу запровадити профілактичні програми.